

Awangarda i państwo

Gdzie leżą jej granice i czy pokrywają się z granicami państwowymi i podziałami etnicznymi? Wystawa „Awangarda i państwo” spróbuje odpowiedzieć na te pytania poprzez ukazanie złożoności związków łączących ruchy awangardowe z burzliwymi przemianami politycznymi w XX wieku. W centrum zainteresowania tej ekspozycji – będącej jedną z największych, pod względem ilości prezentowanych prac, w całej historii Muzeum Sztuki – znajdują się ruchy awangardowe w państwie polskim, ukazane przede wszystkim w relacji do szerszych procesów politycznych i państwowotwórczych zachodzących w Europie Środkowej i Wschodniej.

Wystawa obejmie okres od pierwszej wojny światowej aż do początku lat 80. XX wieku. Pozwoli to ukazać, jak na przemiany ruchów awangardowych w Polsce – od ekspresjonizmu i formizmu drugiej dekady XX wieku, po neoawangardę oraz „postawangardę” lat 70. i 80. – nałożyło się istnienie dwóch państwowości o różnym zasięgu terytorialnym, różnym ustroju i różnym składzie etnicznym ludności. Zobaczymy też, jak zmiany te wpłynęły na granice oddziaływania polskiej awangardy, które nie pokrywały się z granicami państwa.

O ile wpływy zdobyte przez ruchy awangardowe w latach 20. były rozległe i ponadpaństwowe – rozciągając się pomiędzy Kijowem, Berlinem, Moskwą i Paryżem – to już w latach 30. skurczyły się one zarówno na Wschodzie, jak i na Zachodzie, a na plan pierwszy w sztuce wysunęły się wewnętrzne problemy krajów, w Polsce: kryzys gospodarczy, ograniczenie demokracji, problemy mniejszości narodowych, działalność związków zawodowych i stowarzyszeń. Na tym tle, w postawach artystek i artystów awangardowych już od lat 20. dostrzegamy fascynację bardzo różnymi koncepcjami państwa: od narodowego, przez państwo światowego proletariatu po anarchistyczne koncepcje antypaństwowe.

Po II wojnie, długi okres PRL-u, oprócz przesunięcia granic – także w świecie artystycznym – przyniósł nowe, zrodzone przez ewoluującą sytuację polityczną, postawy artystów i artystek: kompromisowość, milczenie, bezpieczną „autonomię sztuki abstrakcyjnej”, awangardowy rewizjonizm, czy też – wreszcie – nihilistyczną negację.

Wystawa zaprezentuje ten zmieniający się stosunek twórców awangardy do państwa w okresie II Rzeczypospolitej i PRL-u. Przyjęty zakres czasowy pozwoli śledzić i porównywać przemieszczanie się znaczeń w ramach takich wątków, jak zaangażowanie społeczne i lewicowość, suwerenność i niepodległość, wolność sztuki i sytuacja materialna artysty, a w końcu sposób uhistoryczniania przedwojennej awangardy ze względu na funkcjonowanie sztuki w okresie PRL-u.

Ekspozycja wypełni wszystkie trzy piętra ms1 ponad sześciuset pracami artystów i artystek, pochodzącymi z polskich i zagranicznych zbiorów. Na odwiedzających czekają dzieła takich twórców kolejnych pokoleń awangardy jak m.in.: Kazimierz Malewicz, El Lissitzky, Władysław Strzemiński, Alexander Archipenko, Henryk Stażewski, Stefan i Franciszka Themersonowie, Margarete Kubicka, Tadeusz Kantor, Ewa Partum, Józef Robakowski, Maria Jarema, Zbigniew Libera, duet KwieKulik (Zofia Kulik i Przemysław Kwiek), Zbigniew Warpechowski, Natalia LL czy grupa artystyczna Łódź Kaliska.

KURATORKA

Dorota Monkiewicz

WSPÓŁPRACA

Izabela Mościcka

WSPÓŁPRACA ZE STRONY MS

Marta Skłodowska

Aranżacja wystawy: Robert Rumas

Oprawa wizualna wystawy: Beata Grabska, Adam Sikorski

Inicjatorzy: Marek Janiak, Zofia Łuczko (Łódź Kaliska)

Projekt graficzny druków towarzyszących: Ryszard Bienert

Koordinacja wystawy: Katarzyna Mróz, Monika Wesołowska

Koordinacja wydawnictw: Andżelika Bauer

Dofinansowano ze środków MKiDN w ramach Programu Wieloletniego NIEPODLEGŁA na lata 2017-2021.